

Polaraktualiteter

utges av
Polarforskningssekretariatet

Nr 137 • Februari 2007

IPY-ingivning

1 mars 2007 invigs det Internationella polaråret 2007–2008 (International Polar Year eller IPY) världen över. Den internationella öppningen av polaråret hålls på vetenskapsmuseet Palais de la Découverte i Paris. Den svenska invigningen går av stapeln på Icehotel i Jukkasjärvi med särskilt inbjudna gäster. På programmet märks bl.a. Polarforskningssekretariatets styrelseordförande Britt-Marie Danestig som ska berätta om Polarforskningssekretariatets roll och isbrytaren Oden som internationell resurs, samt Lisbeth Lewander från Göteborgs universitet, som tar sig an "den mänskliga dimensionen", ett ämne som för första gången i polarårens historia finns med som eget tema i den internationella forskningsplanen.

I Europeiska parlamentet i Strasbourg uppmärksammas IPY redan 26/2 med en dag ägnad åt polarforskning och hur den berör europeiska medborgare.

För lärare och andra som vill genomföra ett lokalt evenemang under IPY finns det inspiration att hämta på Internet. På webbplatsen www.ipy.org kan man hitta idéer att låna och material att skriva ut, mestadels på engelska.

Årsredovisning och årsbok klara

Polarforskningssekretariatets årsredovisning för 2006 är klar och finns som pdf-dokument på www.polar.se/organisation.

Årsboken för 2006 levereras från tryckeri i mars, men det går bra att beställa den redan nu, via office@polar.se eller på telefon 08-673 97 25. Årsboken innehåller forskarrapporter från expeditioner, krönikor och bilder från polaråret som gått, samt sekretariatets årsredovisning.

SWEDARP 2006/07

Årets antarktiska sommarsäsong är nu slut och vi ser tillbaka på en arbetsam men delvis mycket lyckosam säsong med forskning, logistik och inspektion.

Isbrytaren Oden gick 12 december från Punta Arenas, Chile, med svenska, amerikanska och chilenska forskare ombord, som under treveckorsresan till den amerikanska basen McMurdo arbetade med marina projekt. Allt förflöt väl och den insamlade datan ska nu analyseras. Förhoppningsvis fortsätter detta internationella samarbete även nästa år. På McMurdo gick forskarna av för hemtransport med flyg, och Oden påbörjade sedan sitt egentliga arbete; att bryta en isränna in till basen för fartygstransporter av förnödenheter. Det tog en dryg månad och i slutet av januari vände Oden fören hemåt igen.

På den svenska stationen Wasa i Dronning Maud Land fanns ett värddar och en tekniker under hela säsongen. Första perioden bestod av förberedelser och underhåll inför den svensk-japanska glaciologiska travers som planeras nästa säsong. Det var hårt arbete och problemen avlöste varandra: mycket dåligt väder i långa perioder, bandvagnar som gick sönder, en fartygsleverans som först var försenad p.g.a. vädret och sen nästan inte gick att bärga p.g.a. svag is och starka vindar. I början av januari anslöt två forskare från IRF Kiruna för att montera en antennradar, som bl.a. ska mäta aerosolpartiklar i mesosfären över Antarktis. Antennen fungerade bra, Wasa har stängt för säsongen och deltagarna är nu hemma i Sverige igen.

En meteorolog från Stockholms universitet har deltagit i flygplansstudier av aerosoler över Dronning Maud Land på stationerna Neumayer (Tyskland) och Syowa (Japan). Även här ställde det ovanligt hårda vädret till problem i början men arbetet har på det stora hela gått bra.

Arbetet med neutriniteleskopet IceCube fortsätter. Under säsongen har sju personer arbetat på Sydpolen för Sveriges räkning med borrhning och fysikexperiment. Polarforskningssekretariatets Sven Lidström är anställd av den amerikanska delen av IceCube-projektet och ska övervintra på Sydpolen som andre svensk någonsin. Sven skriver resebrev och skickar bilder till Polarforskningssekretariatets webbplats.

14–16/1 inspekterades de nya stationerna Amundsen-Scott (USA) på Sydpolen och Concordia (Frankrike/Italien), enligt Antarktiskfördragets idé om tillgänglighet och insyn på kontinenten. I det internationella inspektionsteamet ingick Anders Karlqvist och Greger Widgren, Sveriges Antarktisambassadör. Stationerna befanns vara välskötta och en rapport kommer att läggas fram på nästa ATCM i New Delhi 30/4–11/5.

Rapporter och bilder från hela SWEDARP 2006/07 finns på www.polar.se/swedarp2006_07

IPY-frimärken

Åtta arktiska länder samarbetar kring en frimärksutgåva med anledning av det Internationella polaråret 2007–2008. I Sverige är det Posten och Polarforskningssekretariatet som har tagit fram två frimärken efter förslag av Svenerik Jakobsson och Johan Petterson, som båda har deltagit i polarexpeditioner inom Polarforskningssekretariatets konstnärsprogram. Svenerik var på Antarktiska halvön 1988/89, och Johan var ombord på isbrytaren Oden under Arctic Ocean 2001.

Frimärkena, med en valör av 10 kr/st, säljs som ett block med forskningstema: till vänster om Sveneriks bild av ett antarktiskt stenfragment ser man en figur av neutrino teleskopet IceCube på Sydpolen. Bakom Johans målning av den arktiska havsisen ligger en maringeologisk karta av Arktiska oceanen. Frimärkena är graverade och formgivna av Martin Mörck, som även gjort utgåvorna med polarfrimärken 1989 och 2002.

Första försäljningsdatum för de svenska frimärkena var 25/1. Helgen efter höll IceCube-fysiker föredrag på Postmuseum i Stockholm om sitt arbete på Sydpolen.

På www.posten.se/frim, webbplatsen för Posten Frimärken, kan du läsa mer om de aktuella frimärkena och beställa det ringbundna häftet med IPY-frimärken och text från alla åtta länder för 300 kronor.

IPY i Gränna

12/3 öppnar en ny utställning på Grenna museum. *Middle Year's International Polar Exhibition* är ett projektarbete och en utställning av museet och Grennaskolans elever i åk 7–9 om natur och kultur i polarområdena. Utställningen tar bl.a. upp frågor som: Hur tänker ungdomar om klimatförändringen och de hotfulla framtidsscenarier som media målar upp? Vad kan den enskilda individen göra? Utställningen pågår t.o.m. 30/6.

Polarkultur x 3

Från Arktis till Antarktis

Svenerik Jakobsson ställer ut etsningar och stensulpturer 5/2–28/2 i Postens huvudkontor vid Tomtebodaterminalen, Solna. Arrangör är Stockholmspostens Konstförening men utställningen är öppen för allmänheten.

Isskulpturfestival

Fem lag från Huddinge Konstnärsklubb ("Växthuseffektens betvingare") skulpterar stora isblock från Torne älv för tredje året i rad. Plats: Sjödalstorget, Huddinge Centrum. Tid: Konstnärerna arbetar kl 8-14, publiken röstar kl 13-14 lördag 24/2.

Liknande evenemang hålls i hela landet så här års, håll utkik!

The Prize of the Pole

En film av Staffan Julén om Robert E Peary II, grönländsk ättling till nordpolsupptäckaren med samma namn, som söker spåren av en vetenskaplig tragedi: 1897 kom sex eskimåer till New York som forskningsobjekt. En liten pojke överlevde mötet med civilisationens sjukdomar och kämpade sen för upprättelse och sin egen plats i det amerikanska samhället.

Antarktismöte

8 februari höll Polarforskningssekretariatet ett idémöte om Sveriges framtida forskning i Antarktis. Närmare 40 forskare och representanter för forskningsfinansiärer deltog och ytterligare ett tjugotal forskare från olika discipliner har anmält intresse för fortsatt information. Diskussionerna fördes utifrån ett strategiskt perspektiv, bortom IPY.

Mötet började med en introduktion till befintlig svensk infrastruktur i Antarktis (stationerna Wasa och Svea, isbrytaren Oden, flygnätverket DROMLAN mm.). Därefter gjordes en genomgång av möjligheter inom det nya samarbete mellan Sverige och USA som kommit av isbrytaren Odens framgångsrika arbete i Södra ishavsområdet. Under hela eftermiddagen diskuterades vad svenska forskare vill göra i Antarktis och hur man bäst kan göra det. Diskussionen ska fortsätta och kommer att ligga till grund för Polarforskningssekretariatets planering av forskningslogistik på Antarktis.

Tack alla som deltog och delade med sig av erfarenheter och idéer! En rapport från mötet finns på www.polar.se/aktuellt.

...

Polaraktualiteter utges av Polarforskningssekretariatet och distribueras gratis. Kontakta oss om du vill ha fler exemplar, information eller ändra prenumerationsätt. Citera oss gärna, men ange källan!

Ansvarig utgivare: Anders Karlqvist
Redaktion: Sofia Rickberg, Eva Grönlund, Elena Dahl
e-post: polaraktualiteter@polar.se

Polarforskningssekretariatet
Box 50003, 104 05 Stockholm
tel: 08-673 96 00
fax: 08-15 20 57
www.polar.se